

Рішення разової спеціалізованої вченої ради ДФ 26.133.035

про присудження ступеня доктора філософії

Разова спеціалізована вчена рада ДФ 26.133.035 Київського університету імені Бориса Грінченка виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації), місто Київ, прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 02 Культура і мистецтво на підставі прилюдного захисту дисертації Ситник Ірини Володимирівни «Творча діяльність Тетяни Яблонської у контексті культурно-мистецьких процесів України середини ХХ – початку ХХІ століть» за спеціальністю 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація 17 жовтня 2023 року.

Ситник Ірина Володимирівна, 1977 року народження, громадянка України, освіта вища: закінчила 2018 році Київський університет імені Бориса Грінченка за спеціальністю «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація».

З 2018 року і дотепер працює викладачем художньої майстерні STIVI ART STUDIO.

Дисертацію виконано у Київському університеті імені Бориса Грінченка.

Науковий керівник: Коновалова Ольга Володимирівна, кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри образотворчого мистецтва Київського університету імені Бориса Грінченка.

Здобувачка має 10 наукових публікацій за темою дисертації, із них усі – одноосібні: 4 статті у виданнях, включених на дату опублікування до

переліку наукових фахових видань України; 6 статей, в яких додатково відображено результати дисертації

1. Sytnik I. Conceptual and artistic fundamentals of Tetiana Yablonska's neo-folklorism. Художня культура. Актуальні проблеми. Інститут проблем сучасного мистецтва НАМ України. Київ: ІПСМ НАМ України, 2021. Вип. 17, ч. 2. С. 35–40. ISSN 1992-5514 (Print), 2618-0987 (Online). DOI 10.31500/1992-5514.17(2).2021.247955. Веб-посилання на видання: <http://hudkult.mari.kiev.ua/article/view/247955>.

2. Ситник І. В. Рисунок в контексті графічного доробку Тетяни Яблонської. Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2022. Вип. 52. Т. 3. С. 61–66. ISSN 2308-4855 (Print), ISSN 2308-4863 (Online). DOI 10.24919/2308-4863/52-3-7. Веб-посилання на видання: http://www.aphn-journal.in.ua/archive/52_2022/part_3/52-3_2022.pdf.

3. Ситник. І. В. Твори Тетяни Яблонської в колекції Дирекції художніх виставок України. Українська культура: минуле, сучасе, шляхи розвитку». Рівненський державний гуманітарний університет та Інститут культурології Національної академії мистецтв України. Рівне: РДГУ, 2022. Вип. 40/2022. С. 72–78. ISSN 2411-1546. DOI 10.35619/ucpmk.vi40.527. Веб-посилання на видання: <https://zbirnyky.rshu.edu.ua/index.php/ucpmk/article/view/527>.

4. Sytnyk I. Studies of coloristics in the creative work of Tetiana Yablonska under the influence of the Transcarpathian school of painting. Paradigm of Knowledge. Frankfurt, 2022. Vol. 2(52). P. 5–18. ISSN 2520-7474. DOI

У дискусії взяли участь голова і члени разової спеціалізованої вченої ради:

Зайцева Вероніка Іванівна – кандидат мистецтвознавства, доцент, заступник декана з наукової роботи Факультету образотворчого мистецтва і дизайну Київського університету імені Бориса Грінченка, зауваження та побажання:

1. В даному дослідженні серед представлених графічних робіт мисткині я не побачила, чи були у творчому доробку Тетяни Нилівни Яблонської роботи з книжкової графіки (ілюстрації).

2. Бажано було б розширити географію (в Україні та за кордоном) митців-послідовників образотворчих методів та творчої стилістики Тетяни Яблонської.

3. Після окремих доповнень дослідження і незначного розширення висновків його необхідно видати окремою книгою (монографією).

Роготченко Олексій Олексійович – доктор мистецтвознавства, професор, член-кореспондент НАМ України, заслужений діяч мистецтв України, головний науковий співробітник, професор Відділу теорії та історії культури Інституту проблем сучасного мистецтва Національної академії мистецтв України, зауваження та побажання:

1. У роботі майже не вживається поняття «тоталітарне мистецтво», хоча й зазначається, що художниця Т. Н. Яблонська змушена була частково працювати у межах напрямку так званого конвенціонального живопису.

Проте, враховуючи необхідність вивчати історичний спадок доби тоталітаризму, аби розуміти сутність усього, що тоді відбувалося на державному рівні, необхідно все ж таки віддавати належне цілій когорті вітчизняних майстрів, що були змушені розвиватися і творити в умовах після закону «Про п'ять колосків» 1932 р. і Постанови ЦК ВКП «Про перебудову літературно-художніх організацій» від 23 квітня 1932 р., торуючи шлях українського національного мистецтва, подеколи у нелюдських умовах.

2. Переглянувши роботу, не знайшов творів з приватної колекції Г. А. Атаян, які раніше не оприлюднювалися. Чи зверталися Ви до спадкоємиці та учениці Тетяни Нилівни задля можливості здійснити обстеження родинної збірки художниці й її архівів? Хоча б задля детального вивчення питання атрибуції творів мисткині з позицій мистецтвознавчої експертизи?

3. Зважаючи на величезний масив зведеної відомої інформації, розглянутої під новим кутом зору, а також абсолютно нової інформації про спадщину Т. Н. Яблонської, яку Вам вдалося зібрати перед самим вторгненням і початком вивезення окремих творів вітчизняних майстрів з деяких територій України, що тепер ставить цю дисертацію у розряд документів епохи, які дозволяють побачити цілісною «картину світу» і весь мистецький доробок без купюр Тетяни Нилівни, раніше розпорошений по множині збірок, чи плануєте Ви видання монографії про цю визначну особистість (можливо у колаборації зі Спілкою художників України і перспективою персональної виставки мисткині, скажімо, у Луврі)?

4. На с. 186 Вашої дисертації зазначено наступне: «За щоденниками художниці відомо про низку вражень від глибокого вдумливого ознайомлення з культурою Ренесансу. Так, враження від Джотто, Мазаччо, Мікеланджело,

Гірландайо, П'єтро делла Франческа, Гоццолі дали Тетяні Нилівні відчуття даремності постановочних радянських "самозакоханих кривлянь". Одухотвореність, чистота, щира відвертість митців раннього Відродження вплинули на творчу манеру художниці». Хотілося б зрозуміти, на Ваш погляд, наскільки важливим для професійного художника є глибоке знання історії світового мистецтва, ознайомлення з культурою інших країн Європи, Америки тощо, і чи такі вакації вплинули на еволюцію і трансформації авторської художньої мови Тетяни Нилівни Яблонської?

5. Стосовно співпраці Тетяни Яблонської з Борисом Піанідою, варто зауважити на міжособистісних стосунках цих двох творчих постатей. Адже крім того, що Борис Піаніда був відомим істориком мистецтва, він викладав образотворче мистецтво для курсу мистецтвознавців у стінах Київського художнього інституту. І, вочевидь, Тетяна Яблонська шанувала його саме як представника творчого цеху художників, залучала до спільної роботи, про що сьогодні майже ніде не згадується, а, між тим, варто було б оприлюднити цю інформацію у монографії про Тетяну Нилівну.

6. Дискусійним питанням у роботі лишається проблема суворого стилю, який, на мою думку, в Україні зовсім не був розвинений. Швидше останній плекався у Москві й Ленінграді, де спеціально був дозволений, аби стати тим «індикатором», що міг би виявити схильних до стилізаторства художників у межах панівного тоді соцреалізму. По великому рахунку, пізніше новітні течії проявлялися у мистецтві 1960-х – 1970-х рр. через нонконформізм, що часто був єдиним шляхом виходу з лабет соцреалізму, адже не підкорювався владі й тодішньому мистецтву.

7. На мій погляд, ключова вимога до написання монографії за даною темою дисертації, – це спроба повноцінно окреслити різні види творчої,

організаційної і науково-педагогічної діяльності Тетяни Яблонської. Адже робота подібного штибу має виводити Україну в світовий культурний простір, оскільки для багатьох митців творчість означеної художниці – це пласт, який потребує всебічної репрезентації на загальному культуротворчому тлі епохи того періоду.

8. Кожен етап творчості Тетяни Нилівни є надзвичайно важливим у контексті дослідження певних соціокультурних явищ, про які сьогодні починають забувати, але вони заклали підвалини для вітчизняної націєтворчості. Тому нині, просуваючи спадщину наших визначних митців, що працювали на імідж України, і підкреслювали ідентичність саме нашої нації, слід акцентувати на формуванні яскравого образу України та унікальності її культури у світовому мистецькому просторі.

9. Наостанок варто побажати дисертантці видати дійсно ґрунтовну, фундаментальну монографію. Бажано багатомовну, насамперед, перекладену на англійську. Не зайвим би був і китайський переклад, оскільки у Піднебесній царину класичного європейського образотворчого мистецтва вивчають за кращими досягненнями реалістичного живопису, що сприймається на Далекому Сході як академічний. І в межах цієї сталої традиції спадок Тетяни Нилівни є одним із самих популярних, оскільки надзвичайно чутливі мешканці означеної країни безпомилково відчують міць її творчості.

Юр Марина Володимирівна – доктор мистецтвознавства, старший науковий співробітник, проректор з наукової і міжнародної діяльності, професор кафедри мистецтвознавства і мистецької освіти Київської державної академії декоративно-прикладного мистецтва і дизайну імені Михайла Бойчука, зауваження та побажання:

1. Ви характеризуєте етап неофольклоризму в творчості Тетяни Яблонської. Чи виконувала мисткиня в цей час інші за жанром, способом вираження твори?
2. Означуючи в дисертації етапи неофольклоризму, Ви вказуєте академічно-фольклорний і фольклорний. Уточніть їхню відмінність.
3. На Вашу думку, чи дає застосований у дисертації методологічно хронологічний підхід цілісне уявлення і розуміння ролі Тетяни Яблонської в культурно-історичному та художньому процесі?
4. Проведений в дисертації аналіз творів Тетяни Яблонської зосереджений на контекстуальному підході, менше застосовано художньо-стилістичний аналіз. Чим обумовлений такий вибір?
5. В дисертації вказано, що фактологічною базою дослідження є 338 творів художниці, загалом вивчено, включаючи різні форми репродукцій та фіксацій в архівах 642 твори. Чи є у Вас дані про загальну кількість виконаних творів Тетяною Яблонською?
6. Якщо говорити про методологію Вашого дослідження, дискусійним є застосування хронологічного методу, що пов'язує певні твори Тетяни Яблонської із хронотопом. Адже, зважаючи на те, що творчість художниці у кожний з її періодів мистецької активності була відмінною, оскільки вона постійно трансформувалася сама і видозмінювала свою пластичну мову й власне бачення мистецько-творчих процесів, – у спадщині Тетяни Нилівни маємо множину випадків, коли вона прагнула пізнати нові для себе взірці культурного продукту. Тому нині, аби усвідомити той пласт вітчизняної культури, що був пов'язаний з її творчістю, – потрібна системна робота з вивченням цієї непересічної мисткині у контексті часу, її поглядів як художниці, а також засобів, за допомогою яких вона творила, змін авторської

манери. Зокрема, причини останніх, що потребує багаторівневого зрізу різних проявів вказаної особистості, а також концептуальної подачі матеріалу, який вимагає системності, врахування багатьох аспектів творчої діяльності художниці у компаративному зрізі. Особливо враховуючи креативність даної персони, що синтетично поєднувала у своєму творчому пошуку різні ідеї й ініціативи.

Зіненко Тетяна Миколаївна – кандидат мистецтвознавства, доцент, завідувач кафедри образотворчого мистецтва Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», зауваження та побажання:

1. Досить спірним видається твердження про «соборність» України після Другої світової війни: «злиття у середині ХХ століття Лівобережної і Правобережної України в єдину державу, обидві частини почали розвиватися в межах соціалістичної доктрини у художній творчості України» (С. 84). Звісно, метод соцреалізму поширювався на етнічні території України, що до війни були у складі інших держав, але вживання терміну «соборність» стосовно радянської системи виглядає досить дискусійним. Варто також чіткіше окреслювати позицію щодо радянського мистецтва, уникати термінів: «ближнє зарубіжжя» тощо.

2. Варто було б чіткіше виділити періодизацію творчості Тетяни Яблонської, виокремити найхарактерніші твори та художні особливості кожного періоду.

3. Дисертація значно виграла б від наведення більшої кількості художнього аналізу конкретних творів, що, власне, дозволило б автору

підкріпити твердження про сміливі експерименти та художньо-пластичні відкриття, які присутні у творчості Тетяни Яблонської.

4. Бажано було б акцентувати увагу на різниці у підходах до оцінки громадської і педагогічної діяльності Тетяни Яблонської за часів тоталітарного соцреалізму і після відновлення Україною незалежності у 1991 році.

5. З огляду на актуальність теми дослідження, повноту і фаховість подання матеріалу, варто розглянути питання про видання наукової монографії за матеріалами дисертації.

Школьна Ольга Володимирівна –доктор мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри образотворчого мистецтва Київського університету імені Бориса Грінченка, зауваження та побажання:

1. В переліку вітчизняних центрів, в яких зберігаються твори Тетяни Нилівни серед міст прозвучало одне селище. Тому потрібно уточнити, що Кмитів – це селище, а не місто.

2. В роботі потрібно було додати контекстуальний підхід або інакше подати інформацію про те, що контекст зазначений у назві роботи.

3. У подальшому варто було б дослідити зв'язок Тетяни Нилівни з відомим мистецтвознавцем Борисом Піанідою, ім'я якого сьогодні прозвучало на захисті дисертації Ірини Володимирівни Ситник. Адже як стало нині зрозуміло, важливою частиною спадщини Тетяни Нилівни є саме вдумливе вивчення історико культурної спадщини, творів мистецтва минулого, мистецтвознавчих і експертних суджень, пов'язаних з цариною атрибуції творів мистецтва. І відповідно цей блок інформації потребує окремої уваги й, можливо, окремої теми дослідження.

Результати відкритого голосування:

«За» – 5 членів ради,

«Проти» – немає,

«Утримались» – немає.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада ДФ 26.133.035 присуджує Ситник Ірині Володимирівні ступінь доктора філософії з галузі знань 02 Культура і мистецтво за спеціальністю 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація.

Голова разової спеціалізованої
вченої ради ДФ 26.133.035

Ольга ШКОЛЬНА